

Asia: VÄYLÄ/1206/Vv-04.00/2026

Lausuntopyyntö Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Toteuttaako ohjelmakokonaisuus mielestänne parhaalla mahdollisella tavalla Liikenne 12 - suunnitelmassa sille asetettuja tavoitteita ja linjauksia?

Tunturi-Lapin Kehitys ry:n lausunto Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta 2026–2034

Tunturi-Lapin Kehitys ry antaa seuraavan yhteisen lausunnon Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta 2026–2034. Lausunto kokoaa Tunturi-Lapin kuntien keskeiset yhteiset näkökulmat saavutettavuudesta, perusväylänpidosta, suunnittelu- ja investointitarpeista sekä pohjoisen Suomen erityispiirteiden huomioimisesta valtakunnallisessa liikennejärjestelmän kehittämisessä.

Tunturi-Lapin Kehitys ry katsoo, että ohjelmakokonaisuus tukee pääosin Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita liikennejärjestelmän toimivuuden, turvallisuuden ja pitkäjänteisen suunnittelun näkökulmasta. Samalla ohjelma jättää kuitenkin puutteellisesti huomioimatta harvaan asuttujen alueiden saavutettavuuden sekä pohjoisen Suomen erityispiirteet toimenpiteiden osalta.

Pohjoiseen Suomeen esitetään liian vähän hankkeita sekä suunnitteluohjelman, että investointiohjelman osalta. Ohjelmakokonaisuuden tulee pitää sisällään myös Military mobility- ja huoltovarmuushankkeet sekä hankkeet, kuten TEN-T maantie- ja raideliikenteen yhteydet, joissa mahdollisuudet myös kansainväliseen rahoitukseen tulee olla mukana.

Tunturi-Lapissa saavutettavuus on keskeinen aluekehityksen, matkailun ja yritystoiminnan kilpailukytekijä. Liikenneverkon merkitystä ei tule arvioida yksinomaan liikennemäärien perusteella, vaan myös alueellisen saavutettavuuden, kansainvälisten yhteyksien, elinkeinoelämän tarpeiden sekä huoltovarmuuden näkökulmista.

2. Perusväylänpidon suunnitelma: onko perusväylänpitoon osoitettu rahoitus kohdennettu perustellusti ja vaikutukset kuvattu ymmärrettävästi?

Tunturi-Lapin Kehitys ry pitää ongelmallisena sitä, että niukka rahoitus kohdistuu pääosin vilkasliikenteisille väylille samalla, kun alemman tieverkon korjausvelka kasvaa. Tämä kehitys kohdistuu erityisen voimakkaasti pohjoisen Suomen kuntiin, joissa tieliikenne on käytännössä ainoa ympärivuotinen liikkumismuoto.

Perusväylänpidon priorisoinnissa tulee huomioida nykyistä paremmin:

- matkailun tarpeet
- työvoiman liikkuvuus
- palvelujen saavutettavuus
- alueellinen yhdenvertaisuus
- kansainväliset yhteydet

Erityisesti matkailukeskuksiin johtavien tieyhteyksien kunnossapito ja turvallisuus ovat keskeisiä tekijöitä koko Tunturi-Lapin elinkeinoelämälle.

3. Suunnitteluohjelma: mitä suunnittelukohteita tulisi edistää lähivuosina? Mitä perusteluja näiden edistämiseksi on?

Tunturi-Lapin Kehitys ry esittää, että suunnitteluohjelmassa edistetään seuraavia yhteisesti merkittäviä kohteita:

Tieverkko:

- VT 21/E8 Palojoensuu–Kilpisjärvi
- KT 93 Palojoensuu–Hetta–Kivilompolo
- KT 93 Hetta–Peltovuoma
- ST 957 Peltovuoma–Yli-Kyrö
- KT 80 Kolari–Kittilä–Sodankylä
- Tie 955 Köngäs–Inari

- ST 940 Äkäslompolo–Muonio (Muotkavaara) sekä tien kehittäminen matkailukeskuksia yhdistävänä yhteytenä.

Raideliikenne:

- Kolarin radan kehittäminen ja sähköistämisen jatkotoimet.
- Tunturirata-selvityksen jatkaminen osana pitkän aikavälin saavutettavuuden kehittämistä.

Lentoliikenne:

- Enontekiön lentoaseman toimintaedellytysten parantaminen osana Lapin kansainvälistä saavutettavuutta.

Kansainväliset yhteydet:

- Ruotsin ja Norjan suuntaan johtavien liikennekäytävien kehittäminen.
- Rajayhteyksien ja rajasiltojen kunnossapidon huomioiminen pitkäjänteisessä suunnittelussa.

4. Investointiohjelma: miten muuttaisitte ohjelmaa seuraavan päivityksen yhteydessä sille määritetyn talouskehityksen puitteissa? Millaisia positiivisia vaikutuksia muutoksella saavutettaisiin?

Tunturi-Lapin Kehitys ry katsoo, että investointiohjelman rahoitus kohdentuu epätasapainoisesti Suomen eri alueiden välillä. Pohjoisen Suomen laajoihin etäisyyksiin, matkailun merkitykseen ja saavutettavuustarpeisiin nähden alueelle kohdistuu liian vähän investointeja.

Seuraavassa päivityksessä vaikutusten arviointia tulisi täydentää nykyistä vahvemmallalla alueellisella tarkastelulla.

Investointien priorisoinnissa tulisi huomioida:

- saavutettavuus
- matkailun aluetaloudelliset vaikutukset
- palvelujen saavutettavuus

- alueellinen yhdenvertaisuus
- kansainväliset yhteydet
- korjausvelan vähentäminen

Tunturi-Lapin näkökulmasta erityisen tärkeää on VT21/E8:n kehittäminen, matkailukeskuksia yhdistävien tieyhteyksien parantaminen, Kolarin radan kehittäminen sekä Enontekiön lentoaseman saavutettavuuden turvaaminen.

5. Ohjelmakokonaisuus: miten koette sen, että Väyläviraston ohjelmat esitetään nyt yhtenä kokonaisuutena?

Tunturi-Lapin Kehitys ry pitää uudistusta onnistuneena. Ohjelmien kokoaminen yhdeksi kokonaisuudeksi helpottaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja parantaa eri väylämuotojen tarkastelua yhtenäisenä kokonaisuutena.

Jatkossa ohjelmakokonaisuutta tulisi täydentää nykyistä vahvemmallalla alueellisella vaikutustenarvioinnilla, jotta päätösten vaikutukset eri puolilla Suomea tulevat paremmin näkyviksi.

6. Miten muuten haluatte kommentoida ohjelmakokonaisuutta?

Tunturi-Lapin Kehitys ry korostaa, että Lapin saavutettavuus on koko alueen elinvoiman, matkailun, yritystoiminnan ja palvelujen saavutettavuuden keskeinen edellytys. Pohjoisen Suomen erityispiirteet, pitkät välimatkat sekä kansainväliset yhteydet on tunnistettu ohjelmakokonaisuudessa, mutta niiden vaikutus varsinaisiin hankevalintoihin jää edelleen vähäiseksi.

Tulevissa ohjelmapäivityksissä investointeja tulee kohdentaa nykyistä tasapuolisemmin myös Pohjois-Suomeen, jotta liikennejärjestelmä tukee aidosti koko Suomen kilpailukykyä, alueiden elinvoimaa ja saavutettavuutta.

Yhteenvedona Tunturi-Lapin Kehitys ry pitää tärkeimpinä:

1. Korjausvelan kasvun hillitseminen myös alemman tieverkon osalta.
2. VT21/E8:n kehittämisen nostaminen valtakunnalliseksi painopisteeksi.
3. Matkailukeskuksia yhdistävien tieyhteyksien parantaminen.
4. Kolarin radan sähköistäminen ja Tunturiradan jatkosuunnittelun edistäminen.
5. Enontekiön lentoaseman saavutettavuuden turvaaminen.

6.Norjan ja Ruotsin yhteyksien huomioiminen nykyistä vahvemmin osana valtakunnallista liikennejärjestelmää.

Hettula Veli-Matti
Tunturi-Lapin Kehitys